

Милоддан аввалги 612 йилда Оссурия вайрон килинганидан кейин Бобилликлар ўз душманларининг собик ҳудудини, шу жумладан пойтахти Куддус бўлган Яхудо киролигини янги ҳукмдорларга бўйсунитишни истамаган ҳолда назорат қиладилар.

Милоддан аввалги 609-608 йилларда, бобилликлар келишидан олдин, Миср фиръавни Нехао II Оссуриянинг кулашидан фойдаланиб, қўшилариға ҳужум тайёрлади. Миср Сурия ва Фаластинни ўз ичига олган улугвор даврларға қайтишға интилиб, Левант устидан назорат ўрнатади ва Яхудо киролиги тахтиға унға солиқ тўлайдиган шох Йоахимни ўткизади. Аммо Бобил Ўрта ер денгизи соҳилида жойлашган ва глобал савдо чоррахасида жойлашган бу бой минтакани қўлдан бой бермокчи эмасди. Милоддан аввалги 605 йилда. Валиахд шахзода Навуходоносор фиръавни маглуб этди. Сурия ва Фаластин голибға ўтади ва Яхудо киролиги унинг бошқарувига ўтади.

Биринчи кўзголон

Тўрт йил ўтгач, Миср ўз чегарасида бобилликларнинг ҳужумини қайтарганини билган шох Иоакимнинг калбида яна мустикалликка эришиш умиди пайдо бўлади. Собик мустамлакачининг ёрдами билан у ўзини бобилликлардан озод қилишға умид қилади. Милоддан аввалги 600 йилда Йоаким ўлпон тўлашдан бош тортиб, Бобилға қарши кўзголон қўтаради. Тўсатдан вафот этгани сабабли, у қилган ҳаракатларининг самарасини кўрмайди.

Унинг ўгли жуда кийин вазиятга тушиб колди. Орадан уч йил ўтиб, милoddан аввалги 605 йилдан бери Бобил шохи Навуходоносор II кучли кўшиннинг бошлиги бўлиб, Куддусни камал қилишни бошлайдиган вақт келади. Мархум отаси мисрликлардан кутган ёрдами келмаётганини кўрган, шаҳар ва унинг аҳолиси учун узок камалнинг дахшатли оқибатларини яхши билган ёш яхудий шох таслим бўлишни танлайди. Карор нихоятда оқилона эди: бу Навуходоносорга шаҳарни саклаб қолиш имконини беради. Шунга карамай, Сулаймон ибодатхонаси уйи талон-тарож қилинди, шох ва зодагонлар Бобилга сургун қилинди. Иоакимнинг амакиси Седекия Яхудога шох бўлади.

Куддусга раҳм-шафкат йўқ

Императорлик амбицияларидан воз кечмаган Миср, мағлубиятга учраган кироликни, шунингдек, минтақадаги бошқа давлатларни Бобил зулмини ағдариш учун гижгижлашда давом жтади. Седекия Бобилга қарши чиқишга тайёр, аммо унинг қарори Навуходоносорнинг жавоб қарбасини унутмаган ватандошлари орасида тўлиқ яқдиллик билан қабул қилинмайди. Иеремия пайгамбарнинг итоатқорликка чақирувчи тарафдорлари ҳам унга қарши чиқишади. Барибир уруш бошланади. Милoddан аввалги 589 йил охирида ёки кейинги йилнинг бошида Куддус босқинчиларга қарши кўзғолон кўтарди.

Навуходоносор ўз кўшинлари билан Сурия ва Фаластинга қайтади ва бу сафар яхудийларнинг доимий кўзғолонларига қатъий чек қўйишга қарор қилди. Суриянинг Хомс шаҳри яқинида ўз қароргоҳини қуриб, у ердан Куддус камалини бошқаради. Мисрликлар ёрдам беришга беҳуда уринган шаҳар озик-овқатсиз қолади.

Навуходоносор қалъа деворларининг тепасига чиқиш учун тепроқдан тепаликлар ясашни буюради, лекин охир-оқибат унинг кўшинлари деворда очилган тешиқ орқали шаҳарга қиришади. Ўн саккиз ойлик қахрамонона қаршилиқ фожиаи тарзда тугади: аскарлар, шу жумладан шох, одатда мағлуб бўлганларга нисбатан қўлланиладиган Бобил қийноқларидан қочиш учун Йордан водийсига қочишади. Седекия қўлга олиниб, Навуходоносорнинг ҳузурига олиб келинди. Седекиянинг ўғиллари ўлдирилди, шундан сўнг унинг кўзлари ўйиб олинди, кейин занжирбанд қилиниб, Бобил зиндонига ташланди. Навуходоносор ўзининг шахсий қўриқчилари бошлиги Навузараданни исёнқор шаҳарни вайрон қилиш вазифаси билан Куддусга юборади. Яхудийлар учун энг муқаддас жой бўлган Сулаймон ибодатхонаси ёқиб юборилди. У устунлар ва "бронза денгизи" ни, тозаланиш учун мўлжалланган улкан идишни йўқ қилади. Олтин ва қумушдан ясалган барча диний буюмлар Бобилга олиб кетилган. Шох қароргоҳи ва зодагонларнинг уйлари талон-тарож қилинди ва ёқиб юборилди. Навузарадан ибодатхонанинг бош рухонийларини, лашқарбошилари ва олтмиш кишини асирга олиб, қатл қилиш учун Навухадназарга олиб келади.

Шаҳар аҳолисининг қолган қисмига қелсак, унинг қатта қисми Бобилга сургун қилинган. Босқинчилар фақат ерга ишлов бериб, узумзорларга қараши қилиши керак бўлганларни қолдиради. Шундай қилиб, минглаб яхудийлар милoddан аввалги 597 йилда биринчи камал пайтидаги мағлубият натижасида Бобилга сургун қилинган ватандошлари билан яна учрашадилар. Улар бу ерда 539 йилгача, яъни Бобилни қабт этган Қир уларга озодликларини қайтармагунча қоладилар.

Куддуснинг вайрон бўлиши ва ундан кейинги воқеалар ҳалокатли бўлди. Яхудо шохлиги

вайрон бўлди, ибодатхона ер юзидан йўқ килинди ва аҳоли сургун килинди. Яхудийлар бундай бахтсизликлар туркумини илохий газабнинг кўриниши деб билишади: Худо уларни гунохлари учун жазолаётганига шубха йўқ эди. Бу фожиа яхудий халки тарихида чуқур из қолдирди.

Абу Муслим тайрлади